עין משפט נר מצוה

קלד א מיי' פ"ו מהלכות שחיטה הלכה טו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן מח סעיף ה:

קלה ב ג מיי' שם פ"ט הל' ה ופ"ו שם הל"ח סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מח סעיף ג:

קלו ד ה מיי' שם פ"ט הל"ו טוש"ע שם סעיף ד:

קלז ו ז מיי' שם פ"ו הל"ב [ופ"ב מהל' מכירה הלכה טו] טוש"ע שם סעיף ח [וטוש"ע חו"מ סימן רלב סעיף ג] [וברב אלפס עוד בב"ב פרק ו דף לח:]:

בוקי סריקי הכי אמר רב נחמן [א]מקום הדבק אפילו ניטל כולו כשר והוא שנשתייר בו כדי תפיסה וכמה אמר אביי כמלא [ב]בטדא בתורא: הכרס הפנימי: אמר רב יהודה אמר רב [ג]העיד נתן בר שילא ריש טבחיא דצפורי לפני רבי משום רבי נתן אי זו היא כרס הפנימי סניא דיבי וכן אמר רבי יהושע בן קרחה סניא דיבי רבי ישמעאל אמר איסתומכא דכרסא רב אסי אמר רבי יוחנן מקום צר יש בכרס ואיני יודע איזהו אמר רב נחמן בר יצחק נפל כרסא בבירא אמר רב אחא בר רב עוא אמר רב אסי מן המיצר ולמטה [ד]רבי יעקב בר נחמני אמר שמואל מקום שאין בו מילת רבי [ה]אבינא אמר גניבא משמיה דרב טפח בוושט סמוך לכרס זו היא כרס הפנימית [ו]אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינא [ז]כל הכרס כולו זו היא כרס הפנימית ואיזהו כרס החיצון בשר החופה את רוב הכרס רבה בר רב הונא אמר מאי מפרעתה אמר רב אויא היכא [ח]דפרעי טבחי בנהרדעא עבדי כרבה בר רב הונא א"ל רב אשי לאמימר כל הני שמעתתא מאי א"ל כולהו שייכן בדרבה בר רב הונא ודרב אסי א"ר יוחנן מאי א"ל כבר פירשה רב אחא בר עוא ודרבי אבינא ודבני מערבא מאי א"ל הני ודאי פליגי: רבי יהודה אומר בגדולה כו': אמר רבי בנימין בר יפת אר"א [ט]לא גדולה גדולה ממש ולא קטנה קטנה ממש אלא כל שנקרע בה טפח ולא הוי רובא זו היא ששנינו בגדולה טפח רובא ולא הוי טפח זו היא ששנינו בקטנה ברובא רובא ולא הוי טפח פשיטא לא צריכא דהויא טפח במשהו מהו דתימא עד דמיקרע בה טפח לא הוי טרפה קמ"ל אמר גניבא אמר רבי אסי [י]נקדרה כסלע טרפה שאם תמתח תעמוד על הטפח אמר רבי חייא בר אבא לדידי מפרשא לי מיניה דגניבא אמברא דנהרדעא [כ]כסלע כשרה יותר מכסלע טרפה וכמה יותר מכסלע אמר רב יוסף [ל]כגון דעיילן תלת קשייתא בציפא בדוחקא בלא ציפא ברווחא: המסס ובית הכוסות: [מ]תנו רבנן מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה משני צדדים טרפה [נ]נמצא עליה קורט דם

בידוע

בוקי סריקי. כדים רקים כלומר דברים שאין: **תפיסה.** אחיזת יד: **בטדא.** אצבע: **בתורא.** אפילו בשור גדול די בכך: **סניא דיבי.** קרשטי"א בודי"ל לשון מורי והוא עשוי ככיס וסתום בראשו וכך מצאתי בתא"ף בי"ת של רבי מכיר בודי"ל שאצלי"ר ולשון סניא דיבי לפי שהוא מקום מאוס וכחוש ואפילו לזאבים וכל שאר הכרס קרוי חיצון ושיעורו ברוב. לישנא אחרינא שמעתי מן הפנצ"א עצמה הוא מקום שמנקבים שם הטבחים הכרס ומוציאים הפרש מקום שהשגאוי זב והראשון נראה: **איסתומכא דכרסא.** אני שמעתי ט) איסתומכ"א בלע"ז א) ואיני יודע מהו: **מקום צר יש בכרס.** שהוא קרוי כרס הפנימי וכל שאר הכרס קרוי חיצונה: **נפל כרסא בבירא.** הואיל ואינך יודע היכן הוא לא פירשת לנו כלום: **א"ר אחא.** אני אפרש אותו מקום צר: **מן המיצר ולמטה.** ממקום שהכרס הולך ומיצר לצד הוושט הוא קרוי פנימי מפני שנתלה בדופני החזה: **ולמטה.** כשהבהמה תלויה: **מקום שאין בו מילת.** מקום יש בכרס חלק שאין שם אותו צמר שגוררין ברותחים מן הכרס: **בשר החופה.** פירשתיו י) וזהו קרום עב העובר על כל החלל וקורין לו טינפנ"א ויסטו מן החזה ועד הירכים והכרס הקרוי פנצ"א מיעוטו נתלה בצלעות החזה ורובו תחת אותו קרום ורוב החיצונה דקאמר מתניתין כ) רואין כמה יש מן הקרום כנגד אותו רוב הכרס ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד הכרס טרפה ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרום כשרה והיינו דאמרינן לקמן רובא ולא הוי טפח זו היא ששנינו כו' ואי בכוליה קרום משערינן אין לך בהמה קטנה שאין ברוב שלה יותר מטפח וכל אמוראי דלעיל קרו פנימית וחיצונה בכרס עצמה: **מפרעתה.** צד הכרס הרואה את הקרקע הנראה מיד כשפותחין הבהמה להוציא את המעיים והיינו דמפרש היכא דפרעי טבחי: **כולהו שייכן בדרבה.** סניא דיבי ואיסתומכא ומקום שאין בו מילת כולן באותו צד עומדים או למעלה או למטה וכי טרפת לה לכל אותו צד בנקב במשהו הנמצא בו מקיימת להו לכולהו: אמימר מנהרדעא הוה כדאמרינן ל) בשנים אוחזין (ב"מ דף טז:) אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי שומא הדרא לעולם: **דרב אסי אמר ר' יוחנן.** דאמר לעיל ואיני יודע איזהו: **מאי.** אמריתו עלה הא איכא לספוקי בכל הכרס כולו: **אמר ליה ככר פירשה רב אחא.** דהיינו מן המיצר ולמטה והוא כנגד מפרעתה היא: **ודרבי אבינא.** דאמר כרס הפנימי בוושט הוא: **ודבני מערבא.** דאמרי כל הכרס כולו קרוי פנימי ונידון בנקב משהו: **מאי.** וכיון דלא אפסיק הלכתא עבדינן לחומרא וטרפינן בכל הכרס בנקב במשהו כבני מערבא. ומיהו כל הנך טרפות אנן לא טרחינן למיבדקי בתרייהו דכל כמה דלא מישתכחן אזלינן בתר רובא כדנפקא לן בפרק קמא (לעיל יא.) מהאליה תמימה מ) ומקראי טובא ובסירכי דריאה משום דשכיחן בדקינן בתרייהו נ): **גדולה ממש.** גדולה שבגדולות: **כל שנקרע בה וכו'.** כלומר כל היכא דמשתכחא או טפח או רובא טרפה: **רובא פשיטא.** דרובו ככולו: הכי גרסינן **לא צריכא דהויא טפח במשהו.** אי הויא משהו טפי מרובא הוה מיקרע טפח: **נקדרה.** כמין ארובה עגולה ורוחב הקדירה כסלע מטבע רחב הוא: **שאם תמתח.** אי הוה מושכו לכאן ולכאן שיכנס העיגול לאורך או לרוחב תמצא בו טפח באותה קדירה: **שלש קשייתא.** גרעיני תמרה: **בציפא.** עם אוכל הנשאר סביבותיה כשאוכלין אותה יכנסו שלשה בנקב בדוחק או בלא ציפא בהרווחה:

בידוע

ואיזהו כרס החיצונה בשר החופה את רוב הכרס. וא"ת אם כן חסר להו מ"ח טרפות דבשר החופה את רוב הכרס הוא מסב שמעתא דבריש פירקין ובריש פירקין (דף מג.) פירשתי: **רובא** ולא הוי טפח פשיטא. פי' פשיטא דרוב מועיל לכולי עלמא וקשה תימה מאי קא משני לא צריכא דאיכא טפח במשהו מהו דתימא עד דמיקרע בה טפח לא הוה טרפה ואמאי ס"ד למימר הכי ורבינו חננאל גריס דאיכא טפח ומשהו ורוצה לפרש רובא דלא הוי טפח היינו כשאין בכל הכרס טפח ולכך פריך שפיר פשיטא דלא בעי טפח שהרי אין בכולה טפח ומשני כגון דאיכא טפח ומשהו מהו דתימא כיון דאיכא בכולה טפי מטפח לא מיטרפא עד דמקרע טפח:

לכשתמתח תעמוד על טפח. כשתקיף הסלע בחוט וימתח החוט יהיה בארכו טפח: **מחט** שנמצאת בעובי בית הכוסות בצד אחד כשרה. אבל בהמסס אפילו מצד אחד שלא נקב מעבר לעבר טרפה ג) כך פירש רש"י במקום אחר ואפילו אם תמצא לומר דאין סברא שיהא טרפה הואיל ולא ניקב אלא חד עור מצינו למימר דכוליה ניקב וחיישינן שמא הבריא כי היכי דחיישי' [גבי ושט] בריש פירקין (דף מג.) למאן דחייש לספק דרוסה והא דקתני במתניתין המסס ובית הכוסות שנקבו לחוץ דמשמע דבעינן נקב מפולש לאו דוקא לחוץ שיהא מפולש אלא כלומר לחוץ כלפי חוץ ולאפוקי נקבו זה לתוך זה והא דקאמר מצד אחד כשרה בעובי בית הכוסות צריך לפרש ד) אותו צד אחד מבפנים כלפי הריעי דאי צד שבחוץ כלפי חלל הגוף אפילו לא ניקב כלל אלא שנמצא מחט בחלל הגוף טרפה דאמר נקובי נקיב ואתאי ואין נראה לר"ת לומר שיהא טרפה ה) בלא ניקב אלא חד העור של המסס ונראה לו דהמסס נמי מצד אחד כשרה והא דנקט בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה רבותא קמשמע לן לפי שיש לו שני עורות וקמשמע לן דאע"ג שניקב עור אחד שלם אפילו הכי כשרה עד שניקבו שניהם ואגב דנקט מצד אחד כשרה נקט נמי משני צדדין טרפה אע"ג דמילתא דפשיטא היא ועוד אומר ר"ת דהאי נמי חדוש הוא דס"ד אמינא אפילו משני צדדין כגון שניקבו שני העורות כשרה לפי שסובב ע"ג המסס ומדובק שם בשומן ו) והוא הדין לאותו דבקות מגין שלא יצא הריעי מידי דהוה אמאולת שניקבה ויורכים מעמידין אותה דכשרה קא משמע לן ז) הכא דטרפה וא"ת הא אמרינן בבמה מדליקין (שבת דף לו.) גבי הנהו תלת מילי דאישתנו שמייהו הובלילא בי כסי ובי כסי הובלילא למאי נפקא מינה למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות והשתא מאי נפקותא איתא הא בתרוייהו אמרינן מצד אחד כשרה משני צדדים טרפה גם בהובלילא וי"ל דנפקא מינה שלא תטעה לפרש מה שאמר מצד אחד כשרה זהו בהובלילא דהיינו המסס שעתה קורין בית הכוסות אבל במה שקורין עכשיו הובלילא היינו מה שהיו רגילים לקרות בית הכוסות אפילו מצד אחד טרפה הואיל וניקב עור שלם אי נמי שלא נטעה נמי במשני צדדים טרפה דהוי במה שקורין אותו עכשיו בית הכוסות דהוא המסס אבל במה שקורין עכשיו הובלילא דהוא מה ח) שקורין מתחלה בית הכוסות אפילו משני צדדין כשרה דהויא כמו אמאולת שניקבה ויורכים מעמידין אותה:

המוציא

שיטה מקובצת

א] חיבות ואיני יודע מהו נמחק: ב] בשנים אוחזין אמר אמימר אנא נהרדעא אנא: ג] כך פי' רש"י במקום אחר נ"ב פי' המרדכי ופי' לולב הגזול: ד] צריך לפרש לאותו צד מבפנים: ה] ואין נראה לר"ת לומר שיהא טרפה כשלא ניקב: ו] קמ"ל דטרפה וא"ת הא אמרי' בפ' במה מדליקין גבי הנהו תלת: ז] דהוא מה שהיו קורין בתחלה:

רבינו גרשום

בוקי סריקי גודות רקים. בטרא בתורא כמלא אצבע בשור. או שנקרע רוב החיצונה. כלומר כרס החיצונה כדבעינן לפרושי בגמרא: ר' יהודה אומר בגדולה טפח. כלומר בגדולה שנקרע כרס החיצונה ובקטנה ברובא אפי' לא נקרע טפח אלא רובא טרפה. שניא דיבא ששונאין אותו הזאבים ולא יכלו ליה למיכל מיניה. לישנא אחרינא סניא דיבי כעין מסננת לשון זיבה. אסטומכא אישטמכל בלע"ז: מן המצר ולמטה מקום שמתחילין בני מעים הרחב לקצר: מקום שאין בו מילת והו דבר שמגרדין מן הכרס מאחר שמרתיחין אותו. היכא דפרעי טבחי (שוב הריעי): כבר פירשה רב אחא בריה דרב אויא. כלומר מן המצר ולמטה א) ושייר במפרעתא: דר' אבינא ודבני מערבא מאי. כלומר דאמרי כל הכרס כלו זהו כרס הפנימי: זו היא ששנינו בגדולה טפח. וכל דמקרע רובא ולא הוי טפח. כלומר לא קטנה קטנה ממש אלא אם תהא קטנה כשתקרע רובא דכרס החיצונה ולא הויא טפח אע"פ שבמשהו הוי טפח כיון דאותו רוב שנקרע לא הוי טפח חשובה קטנה: נקדרה כסלע כו'. כלומר הכרס החיצונה נקדרה קשייתא גידל בלע"ז. קשייתא בציפא כו' כלומר כדעיילן תלת קשייתא עם שיורי האוכל שעליו כשאוכלין התמרים אין יכול לאוכלו (על הכל) [כולו] ונשאר על קשייתא קצת מן הפירי וזהו ציפא: בלא ציפא ערום [נ' בלא

א) אולי צ"ל והיא כנגד מפרעתא וכ"ה בכ"י.

מסורת הש"ס

א) [עיין תוס' לעיל מד. ד"ה כדי וכו'], ב) [תוספתא רפ"ג], ג) [לקמן נג:], ד) [לעיל מד. ע"ש], ה) [לקמן נג:], ו) [פירוש מקום שפותחין בו הבהמה להוציא קרביה כדאמרינן שחיטה מפורעת כלומר פתוחה. ערוך ערך פרע א'], ז) [גירסת הערוך נקדרה], ח) [תוס' פ"ג ה"ה], ט) כתובות עו: [לעיל מח: וסוכה לד. שבת לו.], י) ס"א איסתומכת, כ) [לעיל מג: ד"ה ובשר], ל) [לעיל מג.], מ) [ויקרא ג], נ) [וע"ע היטב לעיל יב. בתוס' ד"ה פסח וכו' עד סופו], ס) וה"ל לאותו כל"ג.

גליון הש"ס

גמ' נקדרה כסלע. וכן לקמן דף נז ע"א נקדר כמין טבעת. עירובין נח ע"ב שמעתי שמקדרין בהרים. עיין דף נב ע"א וקדור כמין ארובה ובערוך ערך קד גרים בכל הני כב' לת"ין קדור:

לעזי רש"י

קרשט"א [קרשטנ"א]. המעי העיוור.

בודי"ל שאלצי"ר [שצילייר]. מעי של שקיות (מעי ליוור).

פנצ"א. בטן וכאן בהוראה מיוחדת של החלק הראשון בקיבת מעלי-הגירה.

איסתומכ"א [אישטומ"ק]. פי הקיבה.

טינפנ"א [טימפינ"א]. חלק מקיר הבטן המכסה את הכרס.

פנצ"א. בטן, החלק הראשון בקיבת מעלי גירה.

מוסף רש"י

בוקי סריקי. כדים ריקים, כלומר דברים שאין טעם (ע"ז לז:). מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות. ראה לעיל מג א.